

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Judikatura Evropského soudu pro lidská práva týkající se zásady *ne bis in idem* - část II.

Stěžovatel v červnu 1996 zapříčinil dopravní nehodu, při které byl smrtelně zraněn cyklista. V prosinci 1996 shledal správní orgán stěžovatele vinným několika dopravními přestupky, mezi nimi i přestupkem řízení pod vlivem alkoholu (oddíl 5 § 1, 99 § 1 (a) SVO). V březnu 1997 zemský soud stěžovatele odsoudil podle čl. 81 § 2 SGB za způsobení smrti z nedbalosti za zvlášť nebezpečných okolností způsobených zaviněnou intoxikací alkoholem.

Judikatura Evropského soudu pro lidská práva týkající se zásady *ne bis in idem* - část II.

Franz Fischer v. Austria

Stěžovatel v červnu 1996 zapříčinil dopravní nehodu, při které byl smrtelně zraněn cyklista. V prosinci 1996 shledal správní orgán stěžovatele vinným několika dopravními přestupky, mezi nimi i přestupkem řízení pod vlivem alkoholu (oddíl 5 § 1, 99 § 1 (a) SVO). V březnu 1997 zemský soud stěžovatele odsoudil podle čl. 81 § 2 SGB za způsobení smrti z nedbalosti za zvlášť nebezpečných okolností způsobených zaviněnou intoxikací alkoholem. Stěžovatel se odvolal a argumentoval rozsudkem Evropského soudu ve věci Gradinger. Odvolací soud v červnu 1997 odvolání stěžovatele zamítl. Dovodil, že dvojí odsouzení bylo možné, protože v rakouském právu v relevantní době nebylo ustanovení, které zakotvovalo subsidiaritu mezi správním a trestním procesem. Evropský soud ve věci Gradinger zjistil, že rakouská výhrada k P7-4 je neplatná. Nicméně tento rozsudek nebyl přímo aplikovatelný, a proto nebylo dvojí potrestání podle vnitrostátního práva protiprávní, pokud soud rozhodl po správních orgánech. Poté, co ústavní soud svým rozhodnutím změnil ustanovení týkající se subsidiarity v oddíle 99 § 6 (c) SVO, přestupek řízení pod vlivem alkoholu již je subsidiární k trestnému činu podle čl. 81 § 2 SGB. Tato změna zákona však podle odvolacího soudu nebyla v tomto případě aplikovatelná.

Oddíl 5 § 1 a 99 § 1 (a) SVO upravují přestupek řízení pod vlivem alkoholu. Oddíl 99 § 6 (c) SVO stanovil, že přestupek není spáchán, pokud skutečnosti naplňující skutkovou podstatu přestupku podle oddílu 99 §§ 2, 2a, 2b, 3, 4 také naplňují skutkovou podstatu trestného činu spadajícího do příslušnosti soudů. Zde byl tedy ohledně některých přestupků podle oddílu 99 SVO zakotven vztah subsidiarity. Pokud by stejné okolnosti mohly naplňovat jak skutkovou podstatu trestného činu podle obecného trestního práva, tak přestupku podle SVO, pak byl spáchán pouze trestný čin spadající do příslušnosti obecných soudů. Tato skutečnost však neplatila v případě přestupku řízení pod vlivem alkoholu podle oddílu 99 § 1 (a) SVO.

Rakouský ústavní soud v prosinci 1996 přezkoumával ústavnost oddílu 99 § 6 (c) SVO, podle nějž přestupek řízení pod vlivem alkoholu nebyl subsidiární k trestnému činu v kompetenci soudů. Podle ústavního soudu není v rozporu s P7-4, když jedno jednání založí víc než jeden trestný čin. Někdy se jedno jednání zdá zakládat víc trestných činů, ale výklad ukazuje, že jeden trestný čin zcela pokryje protiprávnost obsaženou v druhém, takže není nutné další potrestání. P7-4 zakazuje stíhání a potrestání za odlišné trestné činy, pokud výklad ukáže, že jeden vylučuje aplikaci druhého. Kde, jako v tomto případě, zákon výslovně stanovil, že jeden trestný čin nebyl subsidiární k druhému, je třeba

se řídit P7-4. Rozsudek ve věci Gradinger ukázal, že jde o porušení P7-4, když podstatný aspekt jednoho trestného činu, který už byl soudně trestán, je stíhán znovu správním orgánem. Oddíl 99 § 1 (a) spolu s § 6 (c) SVO znamenaly, že přešůpek řízení pod vlivem alkoholu mohl být stíhán, i když delikt spadající do příslušnosti obecných trestních soudů byl rovněž zjevný. Podle konstantní judikatury k čl. 81 § 2 SGB řízení pod vlivem alkoholu je podstatným znakem určitých trestných činů stíháných soudy. Nakolik oddíl 99 § 6 (c) SVO omezoval subsidiaritu přešůpků na ty vyjmenované v oddíle 99 §§ 2-4 (vylučující tím subsidiaritu přešůpku řízení pod vlivem alkoholu v oddíle 99 § 1 (a)), natolik porušoval P7-4.

Oddíl 99 § 6 (c) SVO byl změněn. Nově stanoví, že není spáchán přešůpek, když skutek zakládá přešůpek podle SVO a zároveň trestný čin spadající do jurisdikce řádných soudů.

Stěžovatel namítal porušení P7-4. Tvrdil, že byl potrestán dvakrát za řízení pod vlivem alkoholu, prvně správním orgánem a podruhé soudem.

Rakouská vláda poukázala na to, že Evropský soud v rozsudku Gradinger vzal totéž chování za kritérium určující trestný čin ve smyslu P7-4. V rozsudku Oliveira však přijal odlišné pojetí, když vzal právní kvalifikaci skutku za kritérium zakládající totožnost „trestného činu“. Podle názoru vlády je projednáváná stížnost srovnatelná s věcí Oliveira, jde o typický příklad jednočinného souběhu, jmenovitě řízení pod vlivem alkoholu a způsobení smrti z nedbalosti za zvláštních okolností.

Evropský soud v rozhodnutí o stížnosti připomenul, že jak ve věci Gradinger, tak Oliveira vyšly dva druhy procesů z jedné nehody. Ve věci Gradinger se sporné trestné činy odlišovaly povahou a cílem, tedy Evropský soud shledal porušení P7-4, protože se obě rozhodnutí zakládaly na stejném chování. Evropský soud neshledal ve věci Oliveira porušení P7-4; jde o typický příklad jednočinného souběhu, který neporušuje P7-4, protože P7-4 pouze zakazuje dvojí stíhání za tentýž trestný čin.

Evropský soud podotkl, že dikce P7-4 neodkazuje ke „stejnému trestnému činu“, nýbrž spíše k procesu a trestu „opět“ pro trestný čin, kvůli němuž již stěžovatel byl konečným verdiktem odsouzen nebo zproštěn obžaloby. Skutečnost, že jeden skutek může naplňovat více jak jednu skutkovou podstatu, není v rozporu s tímto článkem. Evropský soud se nemůže omezit pouze na konstatování, že stěžovatel byl na základě jednoho skutku souzen nebo potrestán za jmenovitě odlišné trestné činy. Evropský soud, stejně jako rakouský ústavní soud, zaznamenal, že existují případy, kde jedním skutkem bylo na první pohled (zdánlivě) spácháno více trestných činů, zatímco při bližším zkoumání vyšlo najevo, že by měl být stíhán pouze jeden trestný čin, jelikož v sobě zahrnuje veškerou protiprávnost druhého trestného činu. Zřejmým příkladem by byl případ, v němž jedno jednání tvoří dva trestné činy, kdy jeden z nich obsahuje právě stejné prvky jako ten druhý plus jeden další. Mohou existovat jiné případy, kdy trestné činy jen lehce přesahují. Kde jsou odlišné trestné činy založené na jednom skutku žalovány postupně jeden po konečném rozhodnutí o druhém, tam Soud musí zkoumat, zda takové trestné činy mají ty stejné podstatné znaky.

Toto odlišuje věc Gradinger od věci Oliveira. Ve věci Gradinger se podstatné prvky přešůpku řízení pod vlivem alkoholu podle SVO neodlišují od těch, které zakládají zvláštní okolnosti čl. 81 § 2 SGB. Proto byl Gradinger stíhán a potrestán dvakrát. Avšak ve věci Oliveira neexistovalo takové přesahování podstatných prvků trestných činů.

Otázka, zda byl porušen princip *ne bis in idem*, se týká vztahu mezi dvěma spornými trestnými činy a nezáleží na tom, v jakém pořadí jsou příslušná řízení vedena.

Konečně Evropský soud uzavřel, že smluvní stát zůstává svobodným, pokud jde o regulaci, který ze dvou trestných činů má být žalován. Právní situace v Rakousku se po rozsudku ústavního soudu změnila, takže nyní přešůpek řízení pod vlivem alkoholu podle oddílu 5 § 1 a 99 § 1 (a) SVO nebude

stíhán, pokud vyjdou najevo zvláštní prvky čl. 81 § 2 SGB.

V projednávané věci byl však stěžovatel stíhán a potrestán za oba trestné činy obsahující stejné podstatné prvky. Proto byl porušen P7-4.

W.F. v. Austria, Sailer v. Austria

Případy W.F. a Sailer jsou podobné věci Franz Fischer. Na základě jedné nehody byl stěžovatel nejprve potrestán správním orgánem podle oddílu 5 § 1 a 99 § 1 (a) SVO a poté soudem podle čl. 81 §§ 1, 3 SGB za okolností čl. 81 § 2 SGB.

Evropský soud shledal, že oba případy jsou podobné věci Franz Fischer a Gradinger. Rozhodl, že P7-4 byl porušen.

Marte and Achberger v. Austria

Skutkový stav v tomto případě byl následující; stěžovatelé Marte a Achberger byli 23.8.1990 zemským soudem uznáni vinnými kladením odporu státnímu orgánu a urážky podle trestního zákona. 13.9.1990 byl stěžovatel Marte odsouzen také správním orgánem za jednání, které mělo vést k narušení veřejného pořádku podle úvodního zákona k správnímu řádu, dále za narušení veřejné morálky tím, že urazil policisty a za narušení veřejné morálky tím, že urazil policisty na veřejnosti podle zákona o veřejné morálce. Stejněho dne byl stěžovatel Achberger odsouzen správním orgánem za první dva trestné činy jako Marte a za útok na policistu na veřejnosti. Odvolání stěžovatelů proti rozhodnutím v obou řízeních byla zamítnuta. Správní soud při rozhodování o jednom opravném prostředku dovodil, že přestože podle správního práva nemůže být nikdo ve správním trestním řízení stíhán dvakrát, neexistuje tu žádná zákonná překážka pro vedení stíhání o správním trestném činu, pokud je zahájeno trestní stíhání. Jednání, které založilo správní trestný čin, bylo odlišné od jednání, které založilo trestné činy podle trestního zákona, takže princip rozdělení pravomocí nebyl porušen.

Stěžovatelé se u Evropského soudu dovolávali porušení P7-4. Věc skončila dohodou mezi rakouskou vládou a stěžovateli, neboť vláda poskytla stěžovatelům peněžní kompenzaci. Evropský soud případ vyškrtl ze seznamu.

Bylo by zajímavé sledovat, jak by Evropský soud rozhodl tento případ. Zřejmě by dovodil porušení P7-4, protože relevantní správní delikty měly stejné podstatné prvky jako relevantní trestní delikty. Nepřípustným a odporujícím P7-4 by pak bylo to rozhodnutí, ať už vydané po provedeném trestním nebo správním řízení, které ještě nebylo konečné v okamžiku, kdy „rychlejší“ rozhodnutí (opět je jedno, zda správní či trestní) již nabylo právní moci.

U nás by to byl zřejmě jeden skutek (rozsudky Evropského soudu neobsahují přesný popis události), o kterém by mělo být rozhodnuto jedním rozhodnutím v trestním řízení; nebo pak případně nejprve v přestupkovém řízení, pokud by věc nebyla postoupena do trestního řízení, a poté v trestním řízení, kdy by potom mělo být rozhodnutí o přestupku za určitých podmínek zrušeno (§§ 71 písm. a), 76 odst. 1 písm. g), 94 ZP).

Závěr

Pojímání totožnosti trestného činu Evropským soudem není konstantní. Z hlediska českého pojetí považuji za jediné správné rozhodnutí i co se týče odůvodnění jen věc Gradnger. Evropský soud se vyjádřil tak, že „obě napadená rozhodnutí se vztahovala na stejné jednání“, proto byl porušen princip *ne bis in idem*. V dalších případech pak argumentuje jednočinným souběhem, který neodporuje P7-4. Avšak také dodává, že „P7-4 zakazuje dvojí souzení za totéž porušení zákona, zatímco při jednočinném souběhu jeden trestný čin představuje dvě odlišné porušení zákona“. Proto je zřejmě lze trestat jeden po druhém. V dalších řešených případech pak toto upřesňuje tak, že je lze jeden po druhém stíhat jen za předpokladu, že neobsahují stejné podstatné prvky. Evropský soud jakoby směšuje náš pojem skutek a pojem porušení zákona (delikt).

Přesná definice totožnosti skutku v evropském měřítku tedy zcela chybí. Evropský soud tuto problematiku řeší případ od případu z hledisek spravedlnosti konkrétního případu. Proto se nedomnívám, že by bylo chybou českého právního řádu z hlediska Evropského soudu, že nepovažuje rozhodnutí o přestupku za překážku věci rozhodnuté ve vztahu k trestnímu řízení. Pokud by se před Evropským soudem objevil takový případ, právě z výše nastíněných důvodů by se nemuselo jednat o porušení P7-4. Záleželo by zcela na konkrétních okolnostech daného případu.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci *acquis* EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)